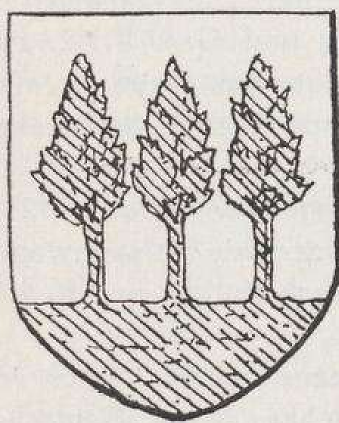
Hoofdstuk XX.

HET WAPEN OVER DE LINDEN EN HET OERA LINDA BOEK.

Slaan we de brochure van Hof op, „Verwijs en het Oera Linda Boek", zie ook mijn opstel over het O.L.B. in „Eigen Volk", 1934, blz. 129 e.v., dan lezen we daar op blz. 49 van genoemde brochure het volgende:

Over de Linden.

„Hoe het door Over de Linden verstrekte grondmateriaal (van het O.L.B., K. N.) er uitgezien heeft, en van welken omvang het was, laat zich zoolang we niet meer gegevens bezitten, moeilijk zeggen. Waarschijnlijk was 't een in den vorm eener familiekroniek gegoten verzameling van verhalen, wetten enz. zooals het O.L.B. zelf, doch van geringer omvang en minder handig gearrangeerd. De godsdienst- en zedeleer van het O.L.B. is daarin waarschijnlijk al aanwezig geweest; ook de eigenaardige tijdrekening, althans embryonaal.

De beide opdrachtbrieven, waarmede het O.L.B. begint, zijn vrij zeker van Verwijs. Dat L i k o Ovira Linda en broeder E l i g i u s van 't Oversticht (E e l c o Verwijs' oude pseudoniem,) een en dezelfde zijn, zooals Dr. de Jong veronderstelt, (in zijn werk „Het geheim van het Oera-Linda-Boek", zie mijn boven aangehaald artikel, K. N.) is zeer aannemelijk. Verwijs zal ook wel de uitvinder zijn van de L i n d a w r d a en de man die deze bakermat der Over de Lindens vaagjes aanduidt als in den omtrek van Leeuwarden te zoeken. Over de Linden zelf zal bij de afleiding van zijn familienaam wel meer aan de rivier de Linde gedacht hebben; uit een der getuigenissen omtrent zijn vroegere praatjes hierover moet men opmaken dat hij weifelde tusschen Linde, de rivier, en lindeboomen. In zijn na 1867 door hemzelf uit oude muntstukjes vervaardigd

— en natuurlijk voor overoud erfstuk uitgegeven — familiewapen *staan drie linden bij een brug.*" (Cursiveering van mij, K. N.).

Tot zoover Hof.

Begrijpelijkerwijs frappeerde mij die zinsnede over het wapen van het geslacht *Over de Linden*. Was dat wapen inderdaad een eigen maaksel van den mr. scheepstimmerman *Cornelis Over de Linden?* Wat de afbeelding, vervaardigd uit de oude muntstukjes betreft, laten we die voor het oogenblik buiten beschouwing, aangezien ik deze gewraakte afbeelding tot dusver niet onder oogen kreeg. De wapenvoorstelling zelf evenwel, kunnen we uit een heraldisch oogpunt aan een nader onderzoek onderwerpen. *En nu is het een feit gebleken, dat inderdaad het wapen Over de Linden ongetwijfeld ouder is dan 1867 en wel minstens 100 jaar ouder!*

Wat toch bleek mij bij navraag?

In de heraldische collectie Scholten van Aschat, Ginneken 1920, wordt een 18e eeuwsche lakafdruk aangetroffen met het wapen *Over de Linden*. Er staat bij Amsterdam, dus vermoedelijk oorspronkelijk van dáár herkomstig van een 18e eeuwsch lid dezer familie toen ter tijde aldaar woonachtig. Het lak is onmiskenbaar 18e eeuwsch, gezien den stijl en de uitvoering van het daarin afgedrukte familiewapen Over de Linden, vertoonende het navolgende wapen:

In zilver drie groene lindeboomen naast elkaar, op grasgrond.

We hebben hier een klein verschil, met name dat de brug door Hof in zijn beschrijving opgegeven ontbreekt. Verder is het eender!!

In zooverre is dus *Corn. Over de Linden* in deze gerehabiliteerd, dat hij niet „zoo maar" omstreeks 1867 een *nieuw* wapen voor zijn familie heeft samengesteld en ontworpen!

Doch er is meer!

Ook een familie O n d e r *de Linden* bestaat en met die familie óók een wapen op dien naam en wat wil nu het toeval(?)? Deze familie *Onder de Linden* voert blijkens een lakafdruk *hetzelfde* wapen! Zijnde:

In zilver drie groene lindeboomen naast elkaar (op grasgrond).
Helmteeken: een vlucht.

Deze lakafdruk *Onder de Linden* is jonger en dateert uit de 19e eeuw. Was het geval omgekeerd, dan zou men zich inderdaad hebben kunnen afvragen of wellicht C. Over de Linden zijn familiewapen nieuw ontwierp. Nu echter *niet*, ook niet al was hem de familie Onder de Linden en het wapen bekend, aangezien zeer beslist de afdruk Over de Linden *ouder* is, dateerende van vóór 1800.

Hierbij is nog aan te teekenen, dat tusschen 1811, het geboortejaar van Corn. O. de L., en 1820, zijn ouders in Amsterdam gingen wonen. Zijn geboorteplaats is Enkhuizen, waar zijn grootouders een scheepstimmerwerf bezaten.

Het helmteeken *Over de Linden* werd mij niet bekend en of *Over de Linden* en *Onder de Linden* met elkaar in verband te brengen zijn weet ik evenmin.

Met het bovenstaande is dus bewezen, dat het wapen van de familie Over de Linden zéker tusschen 1700 en 1800 is ontstaan en mogelijk zelfs is het, wat de wapenfiguren betreft, nog ouder, waarmede tevens is bewezen, dat C. O. de L. het onmogelijk ± 1867 nieuw heeft kunnen ontwerpen, hetwelk natuurlijk niet wegneemt, dat hij de afbeelding, uit oude muntstukjes vervaardigd (hoe?), omstreeks dien tijd, als handig knutselaar, dat hij was, heeft kunnen maken!

De brug beschouw ik in het onderhavige geval van minder belang en van bijkomstigen aard, waar geen overwegenden invloed aan moet worden toegeschreven, „de brug over de Linde", aldus een *volmaakt* „sprekend" wapen! In verband juist met dat „sprekend" zijn, kan Over de Linden „volledigheidshalve" die brug expres aan zijn wapen hebben toegevoegd, *tenzij, en dat zou dan van groot belang kunnen blijken, we inderdaad met die afbeelding vervaardigd van oude muntstukjes, te doen te hebben met .... de juiste en wel degelijk oude afbeelding van het familiewapen O. de L.!* In dát geval zou het dan van belang kunnen zijn te weten welke muntstukjes voor de vervaardiging zijn gebruikt, waaruit wellicht op die wijze de tijd van ontstaan der afbeelding zou zijn af te leiden, ten minste, wanneer *bewezen* is, dat die afbeelding antiek is.

Wil men nadere conclusies trekken, we zouden eerst die afbeelding eens moeten zien en onderzoeken op de echtheid. Zoo

lang dat niet is geschied, kunnen we voorloopig niet anders zeggen, dan dat *het wapen Over de Linden in ieder geval dateert uit de 18e eeuw en niet uit de tweede helft van de 19e.*

Ten slotte is op deze plaats een woord van dank gerechtvaardigd aan kolonel Steenkamp te 's-Gravenhage, die zoo vriendelijk was mij op de wapens Over de Linden en Onder de Linden te wijzen, waarvan de lakafdrukken zich momenteel bevinden in zijn heraldisch-archief.

Bij nader onderzoek kwam nog aan het licht, dat *Adriaan Onder de Linden*, sergeant bij de Amsterdamsche schutterij in 1770 voert:

3 lindeboomen naast elkaar op grasgrond.
Geen helmteeken.

Bron: Schutterij-kaart No. LVI opgelegd ten oud Gemeente-archieve te Amsterdam; zie tevens J. B. Rietstap: „Armorial Général", dl. II, 1976.

Voorts bleek mij ten slotte, dat volgens een lakafdruk voorkomende in de collectie van Jhr. Graswinckel, *Onder de Linden* voert:

3 *losse* lindeboomen naast elkaar, alzoo zónder grond.
Helmteeken: een lindeboom van het schild, tusschen een vlucht.

Bedoeld lak dateert uit de 18e eeuw en wel van ± 1770 of eerder!

Uit deze nadere vondsten blijkt, dat óók het wapen *Onder de Linden* bewijsbaar is te volgen tot diep in de 18e eeuw, evenals *Over de Linden!*

Merkwaardig is, dat met een kleine wijziging (de brug) het wapen *Over de Linden* eender is als dat der *Onder de Linden's.* De vraag dringt zich hier dan ook inderdaad naar voren, gezien de wapen-overeenkomst, of er verband te zoeken is tusschen de Enkhuizer Over de Linden's en de Amsterdamsche Onder de Linden's, tenzij hier bloot toeval in het spel is en in beide gevallen een uiterst *logisch* „sprekend" wapen werd aangenomen, afgeleid van den naam? Merkwaardig is in dit verband ook, dat beide families te Amsterdam voorkwamen!

Het is dan ook vrijwel als vaststaande aan te nemen, dat een snuffelaar als onze *Cornelis Over de Linden* zeer zeker bekend

moet zijn geweest met het feit, dat te Amsterdam een familie Onder de Linden inheemsch was. Op onderzoek uitgetrokken, wellicht om familieverwantschap na te sporen of gemeenschappelijke herkomst, stuitte hij natuurlijk vanzelf sprekend op het in de 19e eeuw reeds lang bestaande wapen *Onder de Linden* en zal ook hem, voor zoover hij dat al reeds niet wist, de merkwaardige wapen-overeenkomst gefrappeerd hebben.

Wie zal het zeggen? In ieder geval zou het in de eerste plaats zaak zijn, vast te stellen of inderdaad het-wapen-van-de-oude-muntstukjes *antiek* is, alvorens met *zekerheid* in dit heraldisch probleem uitspraak te doen, waarom ik dit hoofdstuk dan ook besluit met de vraag :

Wie kan mij misschien helpen aan de bedoelde „oude" afbeelding ter bestudeering van een en ander tot definitieve „oplossing van deze thans actueele quaestie in verband met het „Oera Linda Bok" en het familiewapen Over de Linden ?"

Vastgesteld is nml. alléén in het bovenstaande, dat ongetwijfeld het gewraakte wapen van het geslacht Over de Linden ten jongste dateert rond genomen uit het midden der 18e eeuw en wel van omstreeks 1750, waaruit volgt dat zéér beslist Cornelis Over de Linden het familiewapen van zijn geslacht niet ontwierp of liet ontwerpen, behoudens dan mogelijk de toevoeging van „de brug" misschien !

